

BESLUT

2020-09-21

Dnr: 20/00706

SAKEN

Lundströms Bokradio, P1, 2020-02-22, program om en bok; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

I programmet förde programledaren och två gäster, A och B, ett samtal om en bok. I ett segment i början av programmet diskuterade programledaren och de två inbjudna gästerna språkbruket i boken och följande sades.

(A) – [...] Så jag läste den när den kom ut. Och jag tog med mitt gamla exemplar av originalutgåvan i dag. Som, så vitt jag kan se, är identisk med pocketutgåvan som kom härom året. Vilket faktiskt är lite egendomligt med tanke på att [namn på författare] på två ställen använder ett numera förbjudet ord, som jag ogärna vill uttala i radio men som kan sägas stå i nära förbindelse med Pippi Långstrumps pappas yrkesbeteckning. Det är ju sånt där man redigerar bort numera eller rensar ut från biblioteken. Men [namn på författare] är det ingen som rör. Jag tror det är en klassgrej. Överklassen klarar sig alltid. (Pgl) – Det är alltså ordet neger du pratar om? (A) – Exakt. (Pgl) – Ja just det, men det förekommer, varje gång det kommer upp, så brukar det ju också vara diskussioner kring det. "Ska man göra om böckerna eller ska man det inte?". (B) – Nej, men jag reagerade också över det och jag säger också ogärna det ordet, för att det är väldigt våldsamt att uttala det. Men, det är en komplicerad fråga, tycker jag. (Pgl) – Vi kanske kommer tillbaka till det där. Jag hoppas det.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till att programledaren uttryckligen sa n-ordet när båda gästerna förklarade att de ansåg att det var ett förlegat ord som de inte ville uttrycka. Det lät både nonchalant och illa. I synnerhet eftersom programledaren inte gav någon vidare analys av problematiken kring att använda ordet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att programmet överensstämmer med bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför följande.

När en av de inbjudna författarna tog upp diskussionen var han vag och nämnde Pippi Långstrumps pappas ”yrkesbeteckning”. I detta sammanhang var det inte självklart att lyssnarna förstod vad han avsåg eller syftade på. Programledaren gick in och förtydligade detta. Det gjordes i ett sammanhang där det stod klart att det är ett mycket kontroversiellt och kränkande ord. Det torde också framgå eftersom det var just detta – det kontroversiella i att man hade låtit ordet stå kvar i nyutgåvan – som diskuterades. Eftersom det var en del i kärndiskussionen om boken hade klarat av att åldrats eller inte så var det enligt programbolaget naturligt att resonemanget fanns med i samtalet. I samtalet uttalades det kritik från båda de medverkande mot boken och att förlaget låtit n-ordet stå kvar i nyutgåvan.

SR vill framhålla att programbolaget har ett uppdrag att granska, bevaka och skildra. Det har enligt SR framgått för lyssnarna vad som är problematiskt vad gäller de ord som framförs.

De odemokratiska åsikter som återgetts har benämnts och/eller synliggjorts i det aktuella programmet. Detta i sig måste anses utgöra avståndstagande från programbolagets sida. SR anser att ett avståndstagande och/eller ett bemötande måste kunna ske på olika sätt beroende på publiceringens syfte, utgångspunkt och form. I detta fall ligger avståndstagandet i de historiska kontexterna, kritiska sammanhangen och benämningarna av vad det handlar om. Det är också viktigt att påpeka att det i förarbetena till den så kallade demokratibestämmelsen i radio- och tv-lagen tydligt framförs att bestämmelsen inte ska anses innebära att odemokratiska uttalanden eller dylikt inte kan förekomma inom ramen för journalistiken. Det är syfte och sammanhang som måste avgöra.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I programmet förekom ett ord som är kränkande mot personer med viss etnisk tillhörighet. Det kritiserade ordet användes dock för att förtydliga diskussionen och användningen av det diskuterades i programmet. Granskningsnämnden anser att användningen av ordet i det aktuella sammanhanget inte innebar att programmet strider mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av David Claesson.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

David Claesson

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.